

Yapısöküm üzerine birkaç not

Hayrullah Yanık*

Özet

Bu çalışmada, “yapısökümü” yöntemi ve bu yöntemi oluşturan kavramlar ele alınmıştır. Yapısöküm yöntemi, yıkarken tekrar yapmaya çalışmayı kapsar. Bu yöntem vasıtasıyla özellikle dildeki ve kavramlardaki farklılaşmaya ve ikircikli anlamlara dikkat çekilmektedir. Bu makalede, yapısökümü kavramı ve bu kavramla ilişkili diğer kavramlar, düşünceleri ve ortaya koymuş olduğu yapısökümcü okuma yöntemiyle edebiyattan felsefeye kadar birçok alanda etkili olan ve post-modernist olarak kabul edilen Derrida'nın görüşleri çerçevesinde betimlenmeye çalışılmıştır. Derrida'nın “metnin dışında hiçbir şey yoktur” şeklindeki önermesi yapısökümcü anlayışının temelini oluşturmaktadır. Yapısöküm yöntemiyle Derrida, tek ve mutlak bir doğru anlayışını ve tek bir doğruya olan inancı yıkmaya çalışmıştır.

Anahtar kelimeler: Yapısökümü, difference, iz, yazı, söz.

Some notes on deconstruction

Abstract

In this study, deconstruction and the concepts that constituted deconstruction are discussed. The method of deconstruction includes rebuilding something while deconstructing it. The ambivalent meanings in the language and concepts are pointed out through deconstruction. Through this method, the differentiation and ambivalence in concepts are emphasized. Therefore, in the framework of this article, the concept of deconstruction and related concept are descriptively considered on the bases of the views of Derrida, who has been accepted as an effective post-modernist in many areas from literature to philosophy. Derrida's famous proposition that “there is nothing outside the text” constitutes the foundations of demonstrative perspective. By the method of deconstructions Derrida tried to deconstruct the belief in a single and absolute truth.

Keywords: Deconstruction, difference, trace, writing, speech.

Giriş

Yapısöküm tekniği, gerçek mutlak bir doğru olmadığını özellikle Batı metafiziğinde kesin gibi görünen doğruları farklı açılardan bakarak eleştirmemizi istemektedir. Yapısöküm tekniğini ortaya koyan Derrida dünyanın bir kurmaca olduğunu ve kriz içinde olduğunu düşünmüştür. Diğer bir ifadeyle buradaki asıl kriz; metnin dışında hiçbir şey olmamasıdır. Öte yandan, yorum-bilgisi yani hermeneutik de bir kriz içindedir. Buna bağlı olarak edebiyatta da bir kriz yaşanmaktadır. Derrida edebiyatta bir kriz var ise batı geleneğinde de bir kriz olduğunu belirtmeye çalışmıştır (Megill, 2008: 418-422).

“Kriz” üzerinde yoğunlaşan düşünürlerden biri olan Derrida edebiyatın kriz içinde olduğunu ve bununla beraber birçok şeyin de bir krizin içinde olduğunu ve kurmaca olduğundan bahsetmiştir. Yazının yazarın elinden çıkınca binlerce farklı şekilde anlaşılabilceği için tek yorumun olmadığını ve böylelikle de yorum bilgisinin de bir

---

* Arş. Gör., Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi, e-posta: hayrullahyanik06@gmail.com

kriz içinde olduğundan bahsetmiştir. Bu düşüncelerle batı geleneğinde kayıtsız şartsız kabul edilen doğruları yapısökümüne uğratmıştır.

Derrida, diyalektik mantıktan Post-modernizme varıncaya kadar birçok fikri eleştirmiş ve ortaya attığı kavramlarla yeni bir anlayış ortaya koymaya çalışmıştır. Ortaya koymuş olduğu “yapısökümü” adı verilen okuma ve anlama yöntemi, felsefeden, iletişim sosyolojisine, eleştirel düşünceden, sosyolojiye, mimarlığa, estetiğe ve edebiyata varıncaya kadar bütün alanlarda kendini göstermiştir (Attridge, 2010: 6-7). Derrida felsefeyle, fenomenolojiden kaynaklanan kavramsal problemleri de ele almıştır. Batıda var olan “aynı”nın karşısında “başkalığı” koyarak bu yolla sapkın düşünce tarzlarının dışlanması üzerine eğilmiştir (Megill, 2008: 395-401).

Modernizmde ortada olan bir soruna, bir krize alternatif çözümler sunulurken, Post-modernizmde bu kriz anlayışı devam etmekte ve ortaya herhangi bir çözüm konulmamaktadır. Kriz anlayışı doğruların çoğalmasından yani çok doğrunun ortaya çıkmasıyla beraber tek ve mutlak bir doğrunun olmaması durumundan beslenmektedir. Bu nedenle Derrida’da mutlak bir doğrunun olabileceği düşüncesi manasını yitirmiştir. Metin farklı anlamlar yüklenerek değişik anlamlarda anlamlandırılabilir.

Yazı, difference ve iz

Derrida “Gramatoloji” adlı eserinde J.J. Rousseau’nun “yazının konuşmanın temsil edilmesinden başka bir şey olmadığını; garip olan şeyin ise konunun belirlenmesinden ise imaj/görüntünün belirlenmesine daha çok dikkat verilmesi olduğu”nu dile getirdiğini belirtmiştir. Başka bir deyişle yazının konuşma karşısında önemsiz bir konuma itildiğini göstermeye çalışmıştır. Derrida ise yazı biliminin, bilimselliğin kaynağı noktasında konusunu araması gerektiğini düşünmektedir. Ayrıca yazının kaynağı ve dilin kaynağı problemini birbirinden ayrı düşünmenin zor olduğunu ifade eder (Derrida, 1997: 27-28). Bunun yanında Derrida “Metnin dışında hiçbir şey yoktur” (Derrida, 1997: 158) diyerek, yazının söz karşısında değerini yükseltmenin yanında birçok âlim bir sözün manasını açıklamak için bir araya gelse yine yaptıkları açıklamaların da yeni açıklamalara gerek duyacağını ve böylelikle bunun uzayıp gideceğini ifade etmiştir. Sonuçta ortada sadece yazının kalacağını dile getirmiştir.

Derrida “Gramatoloji” adlı eserinde yazının batı geleneği karşısında nasıl alçaltıldığını göstermeye çalışmıştır. Batı geleneğinde konuşma; mevcudiyeti, şeffaflığı, otantikliği, biricikliği kapsayan bir şey olarak görülürken; yazmaya ise yokluğun işareti, kopyalanan, yoruma ve okumaya gereksinim duyan bir şey olarak bakılmıştır. Derrida ise yazıya ve konuşmaya olan bu farklı bakış açısını yani yazıyla konuşma arasındaki bu ilişkiyi yapısökümüne uğratmaya çalışmıştır (Richard, 2014: 18). Böylelikle Derrida batı metafiziğine karşı açıkça bir saldırı yapmıştır (Hekman, 1999: 245). Çünkü batı metafiziğinde birçok düşünür tarafından söz yazıdan daha önemli bir konuma yükseltilmiştir.

Derrida herhangi bir yazının birçok anlama gelebileceğini, tek ve mutlak bir anlam ya da doğru bulunmadığını ifade ederken bir ikirciklik ile karşı karşıya olduğumuzu vurgulamaktadır. Aslında bu ikirciklik tam manasıyla yazıdır. Derrida Yahudilik’de var olan Kabalacılıkta buna bir kanıt bulmuştur. Yahudilik’teki bu anlayışta “Gematria” denilen bir tefsir stratejisi ortaya konulmuştur. Bu anlayışta harflerin bazı sayısal değerleri bulunduğuna inanılır ve bu sayısal değerlere göre bir

anlam çıkartılır ve harflerin yeri değişince anlamlarda değişmektedir. Böylelikle bir metni her anlama çevirebilmek mümkün hale gelmektedir (Megill, 2008: 453-454).

... yazar, bir dilin ve belirlenimi gereği söyleminin mutlak anlamda hâkim olamayacağı dizgesi, yasaları ve yaşamı olan bir mantığın içinde yazar. Onları, bir biçimde bir noktaya kadar, yalnızca kendisinin belli bir dizge tarafından yönetilmesine izin vererek kullanır. Dolayısıyla okuma, daima yazar tarafından kavranmamış, söylediği şey ile kullandığı dilin örüntüsü bakımından söylemediği şey arasındaki, belli bir ilişkiyi amaçlamalıdır. Bu ilişki karanlığın ve aydınlığın, zayıflığın ya da gücün belirli bir niceliksel dağılımından çok eleştirel okumanın üretmesi gereken bir gösterge yapısıdır (aktaran Akdeniz, 2013: 34).

Yukarıda bahsedilen düşünceye benzer şekilde Derrida “Yazı, anlamı nereye götürdüğünü ve kendi 'geleceği' olan anlamı nasıl kurduğunu bilmez. Yazının riski için bir sigorta yoktur” düşüncelerini dile getirmiştir (Derrida, 1978: 11; akt.: Bal, 2004: 56). Derrida bu bağlamda dil dışında referans gösterilebilecek yalın ve durağan bir göstergeler dizgesinin olmadığını da ifade etmeye çalışmıştır (İbiş, 2012: 33).

Genel olarak yapısökümcülerin metin okumaları asıl anlamın içinde olan diğer anlamları X ışınları altında görmeye yani anlamaya benzetmişlerdir. Derrida ise algılanamaz olan yer değiştirmelerin ele alınmasının gerekliliğiyle meşgul olmuştur (Sarup, 1997: 81-83).

Sonuç olarak yazı Derrida’ya göre sözden daha az değerli değildir. Ancak, yazının birçok manya gelebileceğini tek ve mutlak manasının olmadığını ve okuyucularında tek ve mutlak bir anlam ve doğru peşinde koşmamaları gerektiğinin altını çizer. Böylelikle batı metafiziğinde mutlak doğru gibi gösterilen anlayışları ve mutlak doğru kabul edilen her şeyi yapısökümüne uğratmaya çalışmıştır.

Derrida yapısökümünü tekniğini oluştururken en çok kullandığı kavramlar “differance ve trace” kavramları olmuştur. Derrida (1973: 131), “differance”ı “difference” kelimesinin yerine kullanmıştır. Bu kavramın iki anlama geldiğini belirterek birincisinin farklılık, ayırım ve eşitsizlik manaları olduğunu ikincisinin ise ertelemek anlamına geldiğini belirtmiştir. Ancak o bu kavramı “differance-başka” anlamında kullanmıştır.

“İz” Derrida’nın “differance”ın anlamı içindeki “öteki/başka”yı anlatmak için kullandığı bir diğer kavram olmuştur (Hekman, 1999: 247). Derrida dili oluşturan parçaların izlerini inceleyerek bu parçaların ses ya da işaret gibi maddesel unsurlarını aramıştır. “İşaret” görsel bir imleme olduğu için görsel sanatlar Derrida için oldukça önem arz etmiştir (Richard, 2005: 26-27). Derrida özellikle yazarken kendini silen ve bu nedenle de unutulmuş izlerin değişik biçimlerde algılanan soluklaşmış izlerini bulmaya çalışarak daha görünür hale getirmeyi amaç edinmiştir (Akdeniz, 2013: 42-45). Öte yandan Derrida “iz”in şimdinin bir göstergesi olduğunu yani hâlihazırda bulunan bir şeyin yerine konulduğunu da ifade etmiştir (Derrida, 1973: 131).

Yapısökümü

Yapısökümü; herhangi bir metin içinde geçen kavramların metnin bütünlüğü açısından tutarsız ve ikircikli kullanımlarından yola çıkarak, metin yazarının kurduğu kavramsal yarımların başarısızlığını açıklamak amacıyla geliştirilmiş bir metin okuma yöntemidir. Başka bir deyişle, metinde öngörülen ölçütü, metnin kurduğu ölçün ya da tanımları sökerek metnin içerdiği özgün ayrımları darmadağın etmek için kullanılır... (Sarup, 1997: 59).

Yapısökümü, bir cümlede yer alan sözcüklerin kuruluşunun dizilişini bozmak, bir bütünün parçalarını ayırmak, bir başka yere taşımak maksadıyla makineyi yerinden

sökmek, dizelerin yapısını çözmek ve ölçüyü bozmak ile bu dizeleri nesire benzetmek manalarında kullanmıştır. Bununla birlikte Derrida ise bu kavramı olumsuz manada kullanmadığını da açıklamaya çalışmıştır. Bu manada Derrida'ya göre yapısökümü yıkmaktan çok bir bütünlüğün nasıl inşa edildiğini anlamaya ve onu yeniden inşa etmeye yani yapmaya çalışmaktır (Küçükalp, 2008: 187-190). Derrida'ya göre yapısökümü otoriteyi de reddetmektedir. Başka bir ifadeyle bir şeyin olağan hale gelerek doğru kabul edilmesini kabul etmemektedir (Lucy, 2004: 12).

Yapısökümü bir şeyi yıkarken yani yapısökümüne uğrattırken tamamen ortadan kaldırmak değil, söküme uğrattırken tekrar inşa etmek olarak da ifade edilmektedir. Bunun yanı sıra bu okuma tekniği, mutlak bir doğruyu gösteren ya da doğruyu, hakikati açıklamaya çalışan metinleri, anlayışları yıkamamızı isterken aynı zamanda eleştirel bakış açısıyla olayların değerlendirilmesini istemektedir. Mutlak doğruyu kabul etmeyen bir yaklaşım olarak yapısökümü, otoriteyi yani mutlak kontrolü ve mutlak gücü de kabul etmemektedir. Bu yaklaşım hiçbir şeyi mutlak hakikat olarak kabul etmediği için, kendisi de herhangi bir doğru ya da mutlak gerçeklik ortaya koymamaktadır. Eğer herhangi bir şeyi doğru ya da hakikat olarak sunsaydı, yapmaya çalıştığı şey tamamen anlamsızlaşırdı.

“Söküme almak” yapısökümcüler tarafından, sözcüğü yazmak ve sonra onu karalamak daha sonra da hem sözcüğü hem de karalamasını baskıya verme anlamında kullanılmıştır, Derrida Martin Heidegger'den örnek aldığı bu yöntemi (Varlık) çok sık kullanmıştır. “Varlık” Heidegger için gösterenleri gösteren sonul bir gösterilen anlamını taşımaktadır (Sarup, 1997: 56-58). Derrida tarafından yapısökümü sadece olumsuz bir şey olarak kullanılmamış aksine olumsuz bir şeyi yok etme anlamında olumlu yönde kullanılan bir yöntem olmuştur. Başka bir deyişle bir yapıyı sökmek, yeni bir şeyi anlamaya yönelik olarak bir ilk adım olarak da görülmüştür (Richard, 2014: 18). Kısaca söylemek gerekirse, bir metnin anlamına ya da bir anlayışa farklı pencerelerden bakmamızı öğretmeye çalışmaktadır.

Sassure “dil ve yazının, işaretlerin farklı iki sistemleri olduğunu ve yazınının var olmasının tek amacının dili yansıtmak olduğunu ifade etmiştir” (Derrida, 1997: 30). Derrida'ya göre gösteren çok farklı gösterilenleri gösterdiği için Saussure'un gösteren ile gösterilen arasında kesin bir ayrım yapmasını eleştirmiştir. Derrida böyle bir ayrımın sadece kendisinin ötesinde başka hiçbir gösterileni olmadığı zaman iddia edilebileceğinin altını çizmiştir. Böylelikle Derrida yapısalcı ve dilbilimci Sassure'nin ortaya koymuş olduğu gösteren/gösterilen arasındaki ilişkiyi yapısökümüne uğratmıştır (Derrida, 1997:30; akt.: Sarup, 2008: 61-69). Derrida yazının çok geniş olduğunu; bütün bir kültürümüzü, ve bütün bilimi kapsadığını ancak evrensel anlamda bütün gerekliliği karşılamadığını belirtmektedir (Derrida, 1997: 30). Başka bir ifadeyle Derrida, her konseptin bir sistemin içinde bulunduğunu ve bu konseptlerin başka ve diğer konseptleri temsil ettiğini belirtmiştir (Derrida, 1973: 139). Örneğin; sözlükte İngilizce bir kelimenin manasına baktığımızda, o kelimenin sözlükteki anlamlarının başka şeyleri de gösterdiği ve o gösterilenleri anlamak için yine başka gösterenlere bakmamız gerektiğini anlatmaya çalışır ve bu böyle sonsuza kadar gitmektedir.

Derrida'nın yapısökümüyle yapmış olduğu şey, “aşkın gösterilen”in mevcudiyetinin metafizik bakış açısı olduğu, dil içinde bir ilke, temel ya da töz olarak hiçbir aşkın gösterilen olamayacağını ve her gösterilenin aynı zamanda bir gösteren olduğunu göstermeye çalışmak olmuştur. Ortaçağ tarih anlayışındaki “tanrı”, Marksist tarih anlayışındaki “madde” ve Hegelci tarih anlayışındaki ‘idea’nın manası kesin

değildir. Başka bir açıdan bakmak gerekirse Derrida'nın yapmaya çalıştığı şey batı metafiziğinin bir özelliği haline gelmiş sözmerkezciliğe (logocentrism) karşı alınmış bir tutumdur (Şen, 2008: 30). Burada asıl vurgulan şey, söz karşısında değeri az gösterilen yazının söz kadar değerli olduğudur. Öte yandan, ister ortaçağ tarih anlayışında, ister Marksist tarih anlayışında, isterse de Hegelci tarih anlayışında kesin gibi gösterilen doğruların ve düşüncelerin aslında kesin doğrular olmadığını belirterek kesin ve mutlak bir doğru arayışını yapısökümüne uğratılmasıdır.

Derrida'nın yapısökümüne uğrattığı düşünürlerden biri de Levinas olmuş ve onu fenomenolojik açıdan eleştirmiştir. Ayrıca Husserl'in tarafsız bir dilin mümkün olabileceği düşüncesini de kabul etmemiştir. Levinas'ın "aynı"nın "başka" üzerinde kurmuş olduğu baskı batı felsefesine iz bırakmış bir bakış açısı olmuştur. Başka bir deyişle batı felsefesinde "aynı" ile "başka" arasında bir ayrım süregelmiştir ve "başka" sürekli olarak dışlanmıştır (Megill, 2008: 443). Bu bakış açısıyla yapısöküm, okuyuculara "başka/öteki"nin farkında olunması gerektiğinin işaret etmektedir (Sağlam, 2012: 372-78). Tarafız bir dilin mümkün olmayacağını vurgulayan Derrida bu noktada da yine mutlak bir doğru anlayışını bir diğer ifadeyle olmazsa olmazların olmayacağına işaret etmektedir. Ortaya koymuş olduğu yapısöküm tekniğiyle batı felsefesinde öteden beri dışlanan "başka/öteki"nin, yani farklı olanın da farkında olunması gerektiğini belirtmiştir.

Derrida, "konuşma"nın bir kendine özgülük, dilin doğasının en sahici ve en sağlıklı koşulu olduğunu ifade eden ve "yazı"nın ise güçten düşürücü bir etkisinin var olduğuna inanan Rousseau'yu da eleştirmiştir. (Sarup, 1997: 65). Derrida ise "dil"in kaynağı ile "yazı"nın kaynağının farklı olmadığını belirterek "konuşma"nın değil, "yazı"nın daha üstün olduğunu öne sürmüştür (Hekman, 1999: 244-245).

Derrida Levi-Strauss'u; yapısalcılığı eleştirirken, genel yasaların yani mutlak ve değişmez diye referans verilen doğrulara kuşkuyla bakmıştır. Bundan dolayı yapısalcıları sürekli dengeli eşitlikler yani mutlak doğrular arayışından vazgeçmeye çağırılmış ve onlara her zaman karşıt bir kavramın olduğunu ve onun da bir karşıtı olduğunu anlatmaya çalışmıştır (Sarup, 1997: 66-69). Yapısalcılar genel yasalar yoluyla mutlak ve değişmez doğruların bulunduğunu ortaya koymaya çalışırken Derrida böyle bir durumun söz konusu olmadığını ve her zaman karşıt ya da başka bir kavram olduğunu dile getirmeye çalışmıştır.

Derrida, Freud'un ruhun işleyişini betimlemek için konuşma dilinden değil de yazıdan alınan birtakım eğretilene örneklerine başvurmasının kasti olarak yaptığını iddia etmiştir. Freud "*Düşlerin Yorumu*" adlı eserinde, düşlere konuşma diliyle değil yazı diliyle bakılmasını istemiştir. Ayrıca Freud yazı gibi düşlerin de birden çok anlama sahip olduğunu belirtmiştir. Derrida'nın Freud'un Psikanaliz yöntemine ilgi duyması Freud'un bu yöntemini, metinlerin içinde gizli anlamlarını çözmeyi ve kullanmayı öğretmesi sebebiyle olmuştur (Sarup, 1997: 70-71). Aslında yöntem olarak Freud ve Derrida'nın yapmaya çalıştığı şey benzer olsa da birbirinden oldukça farklıdır. Freud, rüyalarda gizlenmiş olan anlamları ortaya çıkarmaya çalışırken, ortaya koymuş olduğu anlamları doğru gibi ya da hakikati gösteren anlamlar olarak işaret etmiştir. Oysa Derrida da aynı şeyi yapıyormuş gibi görünse de, yani dilin içindeki gizli anlamlara ulaşmamızı önerse de mutlak bir doğru olduğunu ve ona ulaşmamız gerektiği gibi bir anlayış ortaya koymamaktadır.

Derrida'ya göre Freud'un fikirleri doğru olmasından dolayı değil ilk kez ortaya konulduğu için taraftar bulmuştur. O, Freud'un öne sürdüğü yorumların hahamca

olduğunu belirtmiştir. Derrida Freud'un rüyayı değil rüyanın hatalı şekilde hatırlanışını yorumladığını iddia etmiş ve Freud'un olayları saçma tesadüflerden oluşan inanılması güç bir dünyaya soktuğunu belirtmiştir. Derrida, Freud'un yapmış olduğu yorumlarından önce herhangi bir gerçekliğin olmasının olanaksız olduğunu göstermeyi hedeflemiştir. Sonuç olarak, Derrida'ya göre psikanaliz bir kurmacadan başka bir şey değildir (Megill, 2008: 464-474).

Derrida'nın üzerinde durduğu diğer bir nokta ise, estetik-estetik olmayan arasındaki Kantçı ayrımı irdelemek olmuştur. O, sanatın bir anlamı olduğu fikrinin basit bir hakikat olduğunu anlatmaya özen göstermiştir (Megill, 2008: 376-379). Kant, bir sarayın güzelliği hakkında düşüncelerini dile getirirken estetik olmayan bütün ölçütleri görmezden gelmiştir. Derrida ise tam aksine estetik görüşün bizzat kendisini yapısökümüne uğratmayı hedeflemiştir. Sanatı sanat olmayandan ayıran tek şeyin çevresi olduğunu ısrarla vurgulayan Derrida sanat yapıtının ise çerçevenin bizzat kendisi olduğunu ve felsefi bir metin ile sanat yapıtı arasında kesin bir fark olamayacağından bahsetmiştir (Megill, 2008: 480).

Derrida, sanatta ve tarih'te bir birlik olduğunu öne süren Hegelci felsefenin estetist tarihselci görünümünü de tahrip etmeye, yapısökümüne uğratmaya çalışmıştır. (Megill, 2008: 477-479). Hegel'den kaçma diye bir olasılığın mümkün olmadığını dile getiren Derrida, Hegelciliği sinsi ve her şeyi kuşatan bir tehlike olarak gördüğünü belirtmiştir. Derrida ortaya bir hakikat koymaya çalışan her türlü çalışmanın Hegelci diyalektikle yeniden bütünleşme anlamına geldiğini vurgulamıştır (Megill, 2008: 390). Kısacası, ortaya herhangi bir hakikat anlayışı ya da mutlak doğru anlayışı koymaya çalışan herkesin veya her anlayışın Hegel'in etkisi altına gireceğini ifade etmeye çalışmıştır.

Nostaljik motifler kullanmasından dolayı Derrida tarafından eleştirilen diğer bir düşünür ise Heidegger olmuştur. Heidegger uygun sözcüğü ve eşsiz adı bulma peşindeyken Derrida uygunsuz olan adlara yönelmiştir. Heidegger, herhangi bir geleneği başlangıçtaki, gizlenmemiş anlama geri dönmek maksadıyla yıkmayı hedeflerken, Derrida da bu "yıkım" bir "yapısöküm" olarak gerçekleşmiştir (Megill, 2008: 385-388).

Derrida'nın yapısökümüne uğratmaya çalıştığı düşünürlerden biri de Nietzsche olmuştur. Nietzsche'nin çalışmalarının temelini metafiziğe duyulan güvensizlik ile "doğru" ve "anlam" değerlerine karşı duyulan kuşkunun çizdiğini iddia etmiştir. (Sarup, 1997: 74-75). Nietzsche'nin hayata bakışı, alışla gelmiş olan geleneksel felsefenin dilinden farklı bir dilde kendini göstermiştir. O, felsefe tarihine başka türlü düşünmeyi ve nasıl sanatçı filozof olduğunu göstermeye çalışmıştır (Yılmaz, 2007: 79-80).

Yukarıda değinilen düşünürlerden farklı olarak Derrida, Foucault için çok fazla şey yazmamıştır. Ancak o, Foucault'nun "*Deliliğin Tarihi*" adlı eserinde "kriz" kavramını oldukça derinlemesine ele aldığını belirtmiştir. Krizin çabucak ortadan kaldırılması gerektiğini düşünen Derrida buna karşın yakın zamanda insanoğlunun dünyadan silinip kaybolacağı gibi iddialarda bulunmamıştır (Megill, 2008: 389). Ayrıca, Foucault'dan farklı olarak, Derrida'nın Nihilizme bakış açısı, temelde kavramsal bir Nihilizm şeklinde kendini göstermiştir (Hekman, 1999: 253). Buradan hareketle Derrida'nın gelecek ile ilgili kesin tahminleri olmadığını ve herhangi bir konuda doğruyu bulma çabası olmadığını görmek mümkündür.

Yukarıda değinildiği gibi batı geleneğini ve batı geleneğinde önde olan düşünürlerin ortaya koydukları anlayışları yapısökümüne uğratan Derrida'nın mutlak ve kesin bir doğru anlayışı yoktur. Post-modernist bir düşünür olarak nitelendirilen Derrida'nın mutlak bir doğru arayışı gibi bir amacı olsaydı post-modernist olarak nitelendirilmezdi. Çünkü post-modernizmde her şey kriz içindedir ve her şeyde bir belirsizlik hakimdir.

Sonuç

Yapısökümü üzerine yapılan bu çalışmada, yapısökümüyle ne yapılmak istendiği ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Bu çalışmada özellikle Post-modernist düşünürlerin en önemlileri arasında gösterilen Derrida'nın düşüncelerine yer verilmiş ve Derrida'nın yapısöküm tekniğiyle ortaya koymuş olduğu felsefi düşüncelere değinilmiştir. Onun düşüncelerinin temelinde Nietzsche'de olduğu gibi kriz kavramı yer almaktadır. O, yazının ve edebiyatın kriz içinde olduğunu dile getirmiştir. Yapısökümü kavramıyla ise bir metinde yer alan ve metnin bütünlüğü açısından ikircikli anlama gelen kelimelerden yola çıkarak metnin ortaya koyduğu manaları yapısökümüne uğratmıştır. Aslında o, batı metafiziğinde Hegel'den ve daha öncesinden beri kayıtsız şartsız kabul edilen doğruların gerçekte doğru olmadığını yani tek ve mutlak bir doğrunun olmadığını anlatmaya çalışmıştır. Ayrıca, batı geleneğinde öteden beri söz karşısında aşağılanan daha doğrusu söz kadar değer verilmeyen yazının değerini yükseltmeye çalışmıştır. O, "metnin dışında hiçbir şey yoktur" demiştir. Başka bir deyişle bir kavramı ya da anlayışı anlatmak yani ne ifade ettiğini çözmek için dünyadaki bütün entelektüeller bir araya gelse, düzinelerce kitap yazsalar tek bir sözün karşılığını/anlamını tam manasıyla açıklayamayacaklarını belirtmiştir. Çünkü yaptıkları her açıklama için başka bir açıklamaya gereksinim duyulacağını belirtmiştir. Bu açıdan yapısalcı ve dilbilimci Saussure'nin dil anlayışını; gösteren gösterilen anlayışını yapısökümüne uğratmıştır.

Sonuç olarak, Derrida "yazı"yı "söz/konuşma" karşısında yüceltmiş ve ortaya koymuş olduğu yapısökümü yöntemiyle bizden mutlak doğru gibi görünen şeyleri yıkmak, batı metafiziğinin öteden beri kabul ettirmeye çalıştığı doğruyu bulma isteğini kırmak istemiştir. Aslında o, önyargılardan tamamen kurtulmayı ve tek mutlak bir doğru arayışından vazgeçmeyi savunmuştur.

Kaynakça

- Akdeniz, Emrah (2013) Derrida'da Kökensiz Düşüncenin Kökeni Olarak Differance. *Posseible Düşünme Dergisi*, 1: 33-49.
- Attridge, Derek (2010) *Edebiyat Edimleri Jacques Derrida*, Birinci Baskı, Çev. Mukadder Erkan, Ali Utku. İstanbul: Otonom Yayıncılık.
- Bal, Metin (2004) Yapısalcı Anlamdan Yapısökümcü İz'e: Derrida. *Maltepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dergisi*. 2: 51-62.
- Derrida, Jacques (1997) *Of Grammatology*, Çev. Gayatri Chakravorty Spivak. Baltimore and London: The Johns Hopkinson University Press.
- Derrida, Jacques (1973) *Speech and Phenomena*, Çev. David B. Allison and Newton Garver. Northwestern University Press: Evanston.
- Hekman, Susan (1999) *Bilgi Sosyolojisi ve Hermeneutik*, Çev. Bekir Balkız. İstanbul: Paradigma Yayınları.

- İbiş, Fatih (2012) Hermeneutik ve Yapısöküm Kuramına Genel Bir Bakış. *Toplum Bilimleri Dergisi*, 6(11): 31-40.
- Küçükalp, Kasım (2008) *Batı Metafiziğinin Dekonstrüksiyonuna Yönelik İki Yaklaşım: Heidegger ve Derrida*. Basılmamış Doktora Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Lucy Niall (2004) *A Derrida Dictionary*. Malden: Blackwell Publishing.
- Megill, Allan (2008) *Aşırılığın Peygamberleri*, İkinci Baskı, Çev. Tuncay Birkan. Ankara: Ayraç Kitapevi.
- Richard, K. Malcolm (2014) *Yeni Bir Bakışla Derrida*, Çev. Zeynep Talay. İstanbul: Kolektif Kitap Yayınları.
- Sağlam, Rabia (2012) Derrida ve Dworkin Arasındaki İlişki: Yapıbozum ve Yargıç Herkül. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 61(1): 275-320.
- Sarup, Madan (1997) *Post-Yapısalcılık ve Postmodernizm*, Çev. Baki Güçlü. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Şen, Serdar (2008) Modernizmden Post-Modernizme Tarihsel Bilginin Epistemolojisi, (Dilthey, Heidegger, Gadamer, Derrida). *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, ÇTTAD, VII/16-17: 51-69.
- Yılmaz, Çiğdem (2007) *Derrida'nın Metafor Kullanımı*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.